

TEVFİK FİKRET'İN
MÛTÂLEA GAZETESİNDE ÇIKAN ŞİİRLERİ

Prof. Dr. M. Kaya BİLGEGİL

1- *Bir Neşir Vâsıtası:*

23 Safer 1314—22 Temmuz 1312 târihinde Selânik'te *Mûtâlea* adlı haftalık gazete neşredilmeğe başlanır. Edebiyat, fen, hikâye ve romandan bilmeceye kadar bir mevzû çeşitliliği gösteren bu neşir vâsıtasında, daha ilk sayıdan itibaren, İbnül Emin Mahmud Kemâl'in edebiyâta dâir yazılarıyla karşılaşılıyor. Burada Cevdet Paşa'nın kızı Emine Seniyye Hanım da, "Hanımlara mahsus kısım"ı idâre etmektedir.

Gazete, az zamanda İstanbul'un edebî çevrelerinde ilgi uyandırmıştır: Dördüncü sayısının ilk sahîfesinde *Üstad-ı mükerrer* ^c*utûfetlû Ekrem Beyefendi Hazretleri'nin bir iltifat-nâmesi* neşredilir. Sekizinci sayıda yine Ekrem Bey'in bir mektûbu yer almıştır. Bundan iki sayı sonra *şâir-i şehir Cenab Şihâbeddin Beyefendi'nin* imzâsıyla karşılaşılıyor. Daha sonra *şâir-i 'âli-nazar Tevfik Fikret Beyefendi tarafından* şiirler *ihdâ* olunmağa başlar. Nihâyet Hüseyin Suad, Hüseyin Sîret, Ayın Nâdir, Mehmed Rauf, Hüseyin Câhid gibi Edebiyat-ı cedîde zümresine dâhil çeşitli kalem sâhipleri bu neşir vâsıtasını yazılarıyla beslerler; bâzan da gazete, bu şahsiyetlerin İstanbul mevkutelerinde çıkmış yazılarını iktibâs eder.

Tevfik Fikret'in *Mûtâlea*'da basılan manzûmeleri; ya şâir tarafından *ihdâ buyurulmuş* yâhut *Servet-i fünûn*'dan *Malûmat*'dan iktibâs olunmuştur. Bunların mühim bir kısmına *Rübâb-ı şikeste*'de de rastlıyoruz: *Halûk'un Sesi, Geçmişde, Belki Hayır, Sabâh ezânında, Nâdim-i hayât, Kılıç, Timsâl-i cehâlet, Ey kız, Neş'e-siz, Fırsat (Rübâb-ı şikeste'de Fırsat yolunda), Zer-rişte, İnanmak (Rübâb-ı şikeste'de İnanmak ihtiyacı), Küçük âile, Bahar-ı mağmûm, Ey hâb, Karlar ...* gibi.

İsmail Hikmet Ertaylan'ın *Düşünce* mecmûasındaki yazısından itibaren dikkati üzerine çeken *Tevhid* de "muktebesât" kaydıyla neşredildiğine göre, *Mirsad*'dan alınmıştır.

II- Küçük Bir Génèse İncelenmesi :

Bu manzûmelerden bâzıları, *Rübâb-ı şikeste*'ye geçirilirken küçük değişikliklere uğrar. Şimdiye kadar gözden kaçmış olan şiirlerini takdimden önce; bunları sıralamayı faydalı buluyoruz.

Başlıca değişiklikler şöyledir:

1- Manzûme isimlerine yeni kelime ilâvesi;

- a) *Fırsat* (*Mütâlea*, 55, 27 Rebi'ül-evvel 1314-13 Ağustos 1313).
Fırsat yolunda (*Rübâb-ı şikeste*, ikinci tabı, 1327, s. 171-172)
- b) *İnanmak* (*Mütâlea*, 69,7 Receb 1315-19 Teşrin-i sâni 1313).
İnanmak ihtiyacı (*Rübâb-ı şikeste*, aynı baskı. s. 219).

2- Noktalama işâretlerinde düzeltmeler :

Bu, bilhassa bâzı kelime ve terkiplerin etrâfını saran çizgileri kaldırmak sûretiyle kendini gösteriyor. Bir def'asında da bahsi geçen çizgilerin yerlerini tırnak işâretlerine terkettiğini görüyoruz:

a) *O zaman hâr ü münkesir, - ancak*

Birer efsâne-i şübâne gibi-

(*Belki ... Hayır, Mütâlea*, 29, 14 Ramazan 1314-4 Şubat 1312)

“Ancak” kelimesinin evveli ile “gibi” kelimesinin sonundaki çizgiler, kitapta yoktur. (*Rübâb-ı şikeste*, aynı baskı, s. 65)

b) *Garik-ı neş'e-* (*Hayâl-i hod-bin, Mütâlea*, 31, 24 Ramazan 1314-18 Şubat 1312) *Garik-ı neş'e* (Aynı manzûme, *Rübâb-ı şikeste*, aynı baskı s. 88)

c) -Söz gölgesidir tahassüsâtın-

(*Neş'esiz, Mütâlea*, 49, Safer 1315-1 Temmuz 1313)

“Söz gölgesidir tahassüsâtın”

Aynı manzûme, Rübâb-ı şikeste, aynı baskı, s. 417)

d) *Peyinde—cism-i girânımla—eylerim pertâb*

(*Aynı manzûme-Mütâlea*)

Peyinde cism-i girânımla eylerim pertâb

(*Rübâb-ı şikeste*, aynı baskı, s. 87)

e) *Zerrişte,-bu ismiydi onun-,sanki haberdâr*

(*Mütâlea*, nr 56,3 Rebi'ül-âhir 1315-19 Ağustos 1313)

Zer-rişte, bu ismiydi onun, sanki haberdâr

(*Rübâb-ı şikeste*, aynı baskı, s. 130)

Yan yana iki noktanın yerini virgüle terkedip müteâkip kelime sonuna iki nokta ve nidâ işâreti getirildiği vâkidir:

Belki..Hayır, (Mütâlea, 29-14 Ramazan 1314-4 Şubat 1312)

Belki, hayır..! (Rübâb-ı şikeste, aynı baskı, s. 64).

2- İmlâ değişikliği:

Bunu bir kelimedede görüyoruz: *Bahâr-ı mağmûm* manzûmesinde geçen “şekvâ” kelimesinin son harfi, *Mütâlea*’da (nr. 37,18 Zi’l-kıde 1413) “yâ” *Rübâb-ı şikeste*’te (aynı baskı, s. 80) “elif”tir.

3- İzâfetin atfa çevrilmesi:

Karanlık: Fehm-i dâniş, akl ü istihrâc hep muzlîm
(*İnanmak, Mütâlea, 69,7 Receb 1315-19 Teşrin-i sâni 1313*
Karanlık: Fehm ü dâniş akl ü istihrâc hep muzlîm
(*İnanmak ihtiyâcı, Rübâb-ı şikeste, aynı baskı, s. 319)*

Şâir, burada ilk baskıda mürettepten sâdir olan ihmâli tamamlamış görünüyor.

4- Küçük musrâin daha önceki musrâa ilâvesi:

a) Yaz aşkına dâir-dediniz.. İşte

Çocukken

(*Mütâlea, 56, 3 Rebi’ül’-âhır 1315-19 Ağustos 1313).*

“Yaz aşkına dâir” dediniz.. İşte çocukken

(*Rübâb-ı şikeste, aynı baskı, s. 129)*

b) Birer gülşendi; her şey, her çiçek

Bir nâzenin cûşîş

(*Fırsat, Mütâlea, 55, 27 Reb’ü’l-evvel 1314)*

Birer gülşendi; her şey, her çiçek bir nâzenin cûşîş

(*Fırsat yolunda, Rübâb-ı şikeste, aynı baskı, s. 171)*

5- Küçük başlığın kaldırılması :

Halûk’un sesi manzûmesinin altında *Geçen kış* küçük başlığı vardır (*Mütâlea* 21, 16 Receb 1314—10 Kânûn-ı evvel 1312). Kitapta bu kalkmıştır (*Rübâb-ı şikeste*, aynı baskı, s. 208). Bu, manzûmenin târihiyle ilgili olmalıdır.

6- İthâfın kaldırılması :

Zer-rişte, Ahmed Hikmet Bey’e ithâf edilmiştir (*Mütâlea, 56, 3 Rebi’ü’l-âhır 1315-19 Ağustos 1313).* Kitapta bu kayda rastlayamıyoruz (*Rübâb-ı şikeste, s. 139)*

7. Kelime deęiřtirilmesi :

a) *Terfihime elbette o gün çre bulurdu;*

(*Zer-rişte, Mtlea, 56, 3 Rebi''l-hir 1315 ve 19 Ağustos 1313*)

Tatyibime elbette o gün çre bulurdu;

(*Zer-rişte -Rübâb-ı şikeste, aynı baskı, s. 130*)

b) *Bu vehm-lde bir zulmet ki benzer zulmet-i kabre:*

(*Inanmak, Mtlea, nr. 69, 7 Receb 1315-19 Teşrin-i sâni 1313*).

Bu vehm-ld bir zulmet ki benzer zulmet-i kabre

(*Inanmak ihtiyâcı, Rübâb-ı şikeste, aynı baskı s. 220.*)

c) *Timsli-i hadře-veridir merg-i h'ilin*

(*Karlar, Mtlea, 75, 16 řa'bn 1315-28 Kânûn-i evvel 1313*).

Timsâl-i hadře-veridir mevt-i h'ilin

(*Karlar, Rübâb-ı şikeste, aynı baskı, s. 111*)

d) *Kabil midir idesi, hayfa vislinin*

(*Geçmişde, Mtlea, 27, 30 řa'bn 1314-10 Kânûn-ı sani 1312*).

Kabil midir idesi bilmem vislinin

(*Geçmişde, Rübâb-ı şikeste, aynı baskı, s. 361*)

e) *Bir levha-i hazn*

(*Karlar, Mtlea,*)

Bir safhadır, hazn

(*Karlar, Rübâb-ı şikeste, aynı baskı, s. 111*)

f) *Manzr olan o levhada bi-reng  bi-hutt*

(*Karlar, Mtlea*)

Manzr olan o safhada bi-reng  bi-hutt

(*Karlar, Rübâb-ı şikeste*)

8- *Mısr ıkartılması :*

a) *Elimden tutdu, baktım, Bir küçük gmrh*

ekildim gösterüp ikrâh.

(*Fırsat, Mtlea, 55, 27 Rebiü'l-evvel 1314-13 Ağustos 1313*)

Rübâb-ı şikeste'deki *Fırsat* yolunda başlıklı manzûmede *Çekildim gösterüp ikrâh* kısmı çıkartılmıştır.

b) *Mâzi o bir cihân idi hep reng ü nûrdan*
Sığmazdım âsmana o demler gurûrdan

(*Geçmişde, Mütâlea*, 27, 30 Şa'ban 1314-10 Kânûn-ı sâni 1312.) *Manzûme, Rübâb-ı şikeste*'ye bu mısırâların ikincisi çıkartılarak alınmıştır.

9- *Bir manzûmeye yeni bir kısım ilâvesi :*

Ey kız başlıklı manzûme, *Mütâlea*'da (nr. 17, 17 Cemâzîe'l-evvel 1314-12 Teşrîn-i sâni, 1312)

Bulmuş kadar latîfsin, ey gonce-pîrehen,
Rûhdan vücûd :

mısırâlarıyla bittiği hâlde; şâir bunu *Rübâb-ı şikeste*'ye (s. 395-396) alırken metne on iki mısırâlık bir kısım ilâve etmiştir.

Tevfik Fikret'in, aynı adı farklı manzûmelerde kullandığı da vâkidir (Kırş, *Eş'âr-ı mahabbetden, Servet-i fûnûn*, nr. 273-23 Mayıs 1321- *Rübâb-ı şikeste*, aynı baskı, ss. 379-380).

III- *Rübâb-ı şikeste*'ye alınmamış bâzı manzûmeler:

Tevfik Fikret'in *Mütâlea*'da çıkan manzûmeleri arasında *Rübâb-ı şikeste*'ye alınmamış olanları da vardır. Bunlar altı tanedir: Üçü, *Servet-i fûnûn* ve *Mâlu-mat*'da üçü de ilk def'a *Mütâlea*'da neşrolunmuştur, Hepsisi de -yalnız neşir târihleriyle değil- anlattıkları vak'alar, aksettirdikleri ruh hâletiyile *Rübâb-ı şikeste*'yi teşkil eden manzûmelerle aynı yıllarda yazılmış görünüyörlar.

1- 1897 *Yûnan harbi ile ilgili manzûmeler:*

1897 Türk-Yûnan harbi, Türk zaferiyle bitmiştir. Osmanlı ordusu, Atina'nın 150 kilometre yakınlarına kadar ilerlemişti. 3 Hazîran 1897 de başlayıp 4 Kânûn-ı evvel 1897 de on altı maddelik bir muâhadenâme ile hitam bulan İstanbul konferansı'ndan pek tatminkâr bir netîce elde edilemedi.

Bir ay süren ve halk arasında 1313 Harbi denilen bu savaş, edebiyâtımıza ayrıca bir tedkik mevzûu teşkil edecek kadar, yazı kazandırmıştır. Abdülhak Hâmid, Recâi-zâde Mahmud Ekrem, İsmâil Safâ, Ayın Nâdir (Ali Ekrem), Tevfik Fikret... bu muhârebeyi şiirlerle karşıladılar; Ahmed Midhat Efendi de, bu vak'ayla ilgili roman yazdı.

Tevfik Fikret'in asker, silah ve harble ilgili manzûmeleri :

Bu manzûmeleri iki kategoride mütâlea edeceğiz:

- Rübâb-ı şikeste*'de yer alan asker, silâh ve harble ilgili şiirler.
- Rübâb-ı şikeste*'nin dışında kalanlar.

a) Birinci kategoriye giren manzûmelerin müşterek vasıfları, mevzû bakımından umûmîlik taşımalarıdır. Hangi harble ilgilidirler, sözü edilen harbler hayâlî midir, gerçek midir? Tâyin edemiyoruz: *Ken'an* şiirinin son kıt'ası, *Hasan'ın gazâsı*, *Asker geçerken*, *Kılıç* manzûmeleri bu dâireye girer.

Sıska, âciz, lertzân harekâtı, mukavves bacağıyla akranına istihzâ mevzûu olan, böylece de hırpalanan *Ken'an* hakkındaki:

*Harb oldu, bütün köydeki şübbân-ı hamiyet
Ser-hadde şitâb eyledi... Ken'an da berâber
Bir gün pusuda bir avuç erbâb-ı celâdet
Bir furka harâb eyledi Ken'an da berâber;
Ken'an köyüne yârelî dönmüş geliyordu.
Pişinde bir âvâze-i şan yükseliyordu*

kıt'asında sözü edilen harb hayâlîdir.

Asker geçerken adlı manzûmenin, bir müşâhededen gelen ilhâm üzerine yazılmış olması kadar, tamâmen zihnî bir kaynakla beslemiş bulunması da muhtemeldir.

Türk-Yunan harbinin başladığı günlerde (15Nisan1313) *Mütâlea* mecmûasında intişâr eden *Kılıç* mânzûmesinin daha önce yazılmış olacağını kabûl edebiliriz.

Fakat *Hasan'ın gazâsı* adını taşıyan manzûme, doğrudan doğruya bu harble ilgilidir: 13 Haziran 1313 te, *Servet-i fûnûn'un Evlâdî şühedâ ve malûlânî guzât-ı Osmaniye menfa'atine mahsûs bir nüsha-i mümtâzesi* çıkar; *Hasan'ın gazâsı* da ilk def'a orada neşredilmiştir.

Bütün bu manzûmeler gösteriyor ki, 16 Nisan 1321 de tamamladığı *Târîh-i kadîm* ile tam bir harb aleyhtârı hüviyeti kazanarak,

*Sonra hûnin vesâit-i tahrîb :
Mızırak, yay, kılıç, topuz, balta,
Mancınık, top, sapan, tüfek.... araba*

sözleri ve

Bir belâgat: Belâgat-i şemşîr

mısrâmda kılıcı istihkar edecek olan Tefvik Fikret; henüz 1313 de hem bu muhârebe âletini, hem gâzileri ögen şiirler yazmaktadır.

b) *Rübâb-ı Şikeste* dışında kalan harb şiirlerinin mevzû bakımından müşterek tarafları ise, doğrudan doğruya 1313 harbi ile alâkalı bulunmalarıdır.

Bunlar; önce *Servet-i fûnûn* ve *Malûmât*'da intişâr etmiş, akabinde de *Mütâlea* tarafından iktibâs olunmuştur. Murad Uraz, Fikret'in *Servet-i fûnûn*'da kalan şiirlerini toplarken bu üç manzûmeyi de kitabına (*Tefvik Fikret ve kitaplarında çıkmıyan şiirleri*, 1959) aldığı hâlde, bunlar, tedkikçilerin dikkatini çekmemiştir.

Şimdi herbirini kısaca tanıtmaya çalışalım:

1) *Teşyiden avdetde* :

Mütâlea'nın 2 Zi'l-hicce 1314-22 Nisan 1313 ve 40 numaralı nüshasında yer alan bu manzûme;320 numaralı *Servet-i fûnûn*'dan iktibâs edilmiştir. Tevfik Fikret'-le İsmâil Safa'nın müşterek manzûmesidir. Yûnan harbi'ne giden askerlerin teşyî ile alâkalıdır.

*Gaarib güneş, azimete âmâde bir tren,
Bir mahmel-i revân-ı emel zanneder gören.*

beytiyle başlıyor. On üçüncü beyitten sonra vezin ve şekil değişiyor. Doğrudan doğruya teşyî ile alâkalı olan ilk kısım:

*Serhatde iltihâk ediniz şanlı erlere,
Bizden selâmlar götürün hep o yerlere:*

beytiyle bitiyor. Selâmların götürüleceği yerlerle alâkalı bulunan ikinci kısım ise, şöyle başlamaktadır:

*O yerler şimdi bir tâbiş-geh-i seyf-i mücellâdır,
Süfûf-i gaaziyan pirâye-bahş-ı sahn-i sahrâdır,
Tüfek, top, süngü birden, bir uğurdan hamle-fermâdır;
Çemenler işte mevc-i hûn-ı düşmenle mutarrâdır.
Bütün ebr-i zaferdir sanki feyz-efşân o yerlerde,
Bahâr-ı hûn u âteşdir bu yıl cûşân o yerlerde:*

Murad Uraz tarafından neşredilmiş olduğu için metnin tamâmını vermiyoruz. Üslûp; birinci kısmın - biraz Abdülhak Hâmid'den ses veren - Fikret, ikinci kısmın da İsmâil Safâ tarafından yazılmış olacağını düşündürüyor.

2°. *Mütâlea* (nr. 41, 9 Zi'l-hicce 1314-29 Nisan 1313), -bir hafta sonra da,- şâir'in bir müddet önce *Mâlûmat*'ta (nr. 82) çıkmış olan *Yenişehir gâzilerine* başlıklı manzûmesini iktibâs eder. Bu dört kıt'alık manzûmede Yenişehir muhârebesinde zafer kazanan gaziler tebrîk olunuyor. İlk kıt'ası şöyledir:

*Olsun gazâ mübârek Ey gaazyân-ı İslâm:
Canlandı sâyenizde Ümmîd-i şân-ı İslâm
Gösterdiniz umûma Neymiş tüvân-ı İslâm
Bî-rûhdur deyenler Osmâniyânı.. Görsün:*

Fikret; bu kıt'ada yalnız gazileri, İslâm'ı, osmanlıları öğmekle kalmıyor; 1853 ten beri Avrupa siyâsî edebiyâtında yer alan "hasta adam" tâbirini de cevaplandırıyor.

3°. *Mütâlea*, bir sayı sonra (nr 42, 16 Zil'hicce 1314-6 Mayıs 1313), *Malûmât*'ın müteâkip sayısında çıkan *İki bayram* başlıklı şiiri iktibâs etmiştir. Dokuz yıl sonra;

Din şehîd ister âsman kurban

diyecek olan şâir; burada zaferle kurban bayramının müsterek sevincini dile getiriyor :

*Başka bir rengi var fakat hûnun
Bu güzel çehrelerde... Feyz-âver,
“Rûh-perver” desem de ahrâdır...
Bu iki vech-i şûle-meşhûnun
Biri iyd-i ferah-bedîd-i zafer,
Biri iyd-i sa'îd-i adhâdır:*

IV- Gözden kaçmış manzûmeler:

İlk def'a bu yazı bünyesinde fikir âlemine sunulacak olan bu manzûmeler, yalnız *Mütâlea*'da neşr olunmuşlardır: *Ah o geçen devre-i hayât, Metrûke, Incimâd-ı rûh* adlarını taşıyorlar.

1°) “*Ah o geçen devre-i hayât*” başlıklı manzûme :

Mütâlea'nın, Muharrem 1315-20 Mayıs 1313 te intişâr eden 43. sayısında çıkar.

Mevzû, kaybolmuş bir aşkla ilgilidir: Şâir, ye's içindedir. Her şeyi karanlık görür. İçinde bir kırgınlık vardır: Bu hâl ona, sonbahar elinde kopmuş bir yaprağın bir anda düşmesini hatırlatıyor. Bugün üzüntülü göz yaşlarıyla andığı o kaybolan bağlar; şâir'e “câmid” bir tesellî vermektedir. Geçici gençliği, geçici kâinatı “dâimî” sanarak aldanan Fikret; hayâtın o devresinde mes'ud olurmuş.

Tevfik Fikret'in aldanmaktan tesellî bulması, mes'ud olması burada da karşımıza çıkıyor.

Manzûmede dikkat edilecek diğer bir nokta da, Şâir'deki ye'sin dış âleme sirâyet etmiş olmasıdır. Ayrıca *sâfil* demek sûretiyle, kâinatı toptan kötülüyor.

Şimdi metnini verelim :

Âh o geçen devre-i hayât !

*Artık düşünmek istemem... Artık bu âlemin
Yokdur beni düşündürecek bir sa'âdeti;*

Artık mahabbeti

*Görmekdeyim şebih-i siyeh-rengi mâtemin !
İhsâs eder hayâlîme rikkatli bir sukût
Dest-i hazanda lerzişi bir berg-i sâkıtın*

Bir çok revâbitın

*Bir demde inkisârı... Ne dehşetli bir sukût :
Bir çok revâbitın ki bugün eşk-i ye's ile
Tezkârı bir tesellî-i câmid verir bana..*

*Bi-kayd ü pür-hevâ,
Onlardı rabteden beni bin kayd-ı zâ'ile
Zâ'il şebâb... Zâ'il ü sâfil şu kâinât;
Ümmîd içinde bunları ben dâimî sanır,
Hep öyle aldanır,
Mes'ud olurum... Âh o geçen devre-i hayât !*

2°) “*Metrûke*” başlıklı manzûme :

Mütâlea'nın 15 Muharrem 1315-2 Hazîran 1313 tarih ve 4^s numaralı sayısında çıktı. Victor Hugo'nun *Sefiller*'inde geçen Causette'le Abdülhak Hâmid'in *Sefile*'-sini hatırlatan bir kadın tipiyle alâkalı. Fikret'in zavallılara acıma duygusunu aksettiren manzûmeleri çerçevesine sokulabilir.

Metin şöyledir :

Metrûke
Vechinde, soluk vech-i zâ'inde emeller
Câmid nazar-ı ye's ile bekler gibi her ân,
Müstağrak ü dilber,
Bir çehre-i esmer;
Bir hüsn--i levend-âne ki birlikde nümâyan
Vakıtyla güzelliklerini okşayan eiler...
Eller... Bu kadın onlara bâziçe-i yek-dem,
Bir darbe-i hicrân ile makhûr ü şikeste
Bâziçe-i sevdâ;
Mâ'il yine hâlâ
Bir muhteris-i vuslata, bir neş'e-pereste..
Hâlâ ona mâi'l, ona meshûr, ona mahrem :

3°) “*İncimâd-ı rûh*” manzûmesi :

Mütâlea'nın 23 Şevvâl 1315-4 Mart 1314 târih ve 83 numaralı nüshasında basıldı. Tevfik Fikret, bu manzûmede mücessem bir ye's hüviyetiyle karşımıza çıkıyor.

İncimâd-ı rûh
Artık ne te'essür, ne ümid... İşte hayâtım
Bir nazra-i sengin ile mevku'f-i temâşâ
âfâk-ı şühûdü.
Artık ne mahabbet, ne keder... Hep hevesâtım
Donmuş gibi, donmuş gibi rûhum bile hattâ.
Fark etmiyor aslâ
Alâm-ı vücûdu.

*Ey firkatî serdî-fiken-i kalb ü hayâlim :
Karşında emellerle heveslerle yanan ben
Bak şimdi ne câmid*

*Bir kitle-i ye'sim... Oku, tasvîr-i melâlim :
"Azürde-i leb-teşne, dil-efsürde-i şiven,
"Melbûs ü mülevven
"Bir heykel-i bârid".*

V- Netîce :

Bu incelememiz; Tefvik Fikret'e âit manzûmelerin, Selânik'te çıkan *Mütâlea* gazetesini de beslediği ortaya koymuştur.

Şâir; sözü edilen manzûmelerin bir kısmı bilâhare *Rübâb-ı şikeste'*ye alır, bir kısmı da mevkutede unutulur.

*Rübâb-ı şikeste'*ye geçen şiirler, noktalama işâretlerine kadar bâzı değişikliklere uğramıştır.

Bu kitap dışında kalan manzûmelerin bâzıları harb, silâh ve askerlikle ilgilidir. Bâzıları, harb dışında kalan mevzûlar üzerine kurulmuştur. 1321'de, *Târîh-i kadim'*i ile bir harb aleyhtârı hüviyeti kazanacak olan Tefvik Fikret; 1313 te Türk-Yûnan savaşında kazandığımız zaferi öğmektedir. İslâm, Osmanlı kelimelerini kullanarak bu savaşta başarı gösteren orduyu tebrîk eder.

Yine Târîh-i Kadim'de

Din şehîd ister âsman kurban

diyecek olan şâir; 1313 te Yûnan karşısındaki muzafferiyetle kurban bayramının aynı güne rastlamasını sevinçle karşılar.

İlk def'a bu yazı içinde fikir âlemine sunulan ve mevzûları harble ilgi bulunmayan manzûmelerden biri, düşkün bir kadının iç portresini ortaya koymaktadır. Diğerlerinde de mevzû, şâir'in kendisidir. Onun, kaynağını aşktan alan ye'si ile karşılaşyoruz.